

Posudek na diplomovou práci Michala Švece
Symbolika labutě ve finské poezii od lidové slovesnosti k symbolizmu.
(Praha, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav lingvistiky a ugrofinistiky, 2012. 174 stran)

Málokdy je pro oponenta čtení posuzované práce takovou radostí jako v tomto případě – hned na úvod je třeba říci, že diplomová práce Michala Švece je vynikající a rozsahem i kvalitou přesahuje požadavky kladené na diplomové práce. Je to bezpochyby jedna z nejlepších diplomových prací, se kterými jsem se v různých zemích a na různých univerzitách setkala.

Práce obsahuje abstrakt, shrnutí v angličtině a ve finštině, úvod, sedm meritorních kapitol, závěr, seznam použité literatury a textové a obrazové přílohy. Je třeba říci, že sedm kapitol je na diplomovou práci hodně a při čtení prvních dvou kapitol („Labuť a Finsko. Zoologie, zoogeografie, etologie, etymologie a labuť ve Finsku“ a „Labuť v evropské kultuře“), jakkoli dobře napsaných, jsem měla obavy, že ve struktuře práce poslouží jen jako příliš dlouhý obecný úvod, jehož *raison d'être* nebude při čtení následujících kapitol, zabývajících se vlastní analýzou symboliky labutě ve finské (ústní i psané) básnické tradici dostatečně zřejmý, jak tomu často bývá u diplomových prací. Tyto obavy však následující kapitoly rozptýlily. Diplomantův záběr je v rámci snahy o mnohostrannou kontextualizaci a důkladné mapování intertextuálních vztahů velmi široký a v rámci této šíře se úvodní kapitoly jeví jako relevantní. Nástin přehledu fungování symboliky labutě ve výtvarném umění a v hudbě se projeví jako smysluplný nejpozději po přečtení 5., 6. a 7. kapitoly, kde diplomant ukazuje vzájemné působení jednotlivých druhů umění na přelomu 19. a 20. století i osobní vztahy mezi výtvarníky, hudebníky a básníky, kteří se v dotyčné době obrazu labutě věnovali ve své tvorbě. Michal Švec se úspěšně vyhýbá i nástrahám, které představují názvy kapitol jako výše zmíněná „Labuť v evropské kultuře“ - nesnaží se říci „vše o všem“, ale vybírá aspekty, které jsou významné z hlediska následujících analýz. Velkou pozornost věnuje diplomant symbolice labutí v antické kultuře, která je pro finskou literaturu 19. i přelomu 19. a 20. století důležitá. Zde využívá své studium klasické archeologie i své vlastní nepublikované práce na Ústavu pro klasickou archeologii. Diplomová práce je tak cenná i pro tyto metodologické postupy – ukázkový způsob, jak při psaní závěrečné práce relevantně a elegantně využít znalosti z jiného oboru.

Metodologie diplomové práce Michala Švece může sloužit za vzor i jinak: autor pečlivě vymezuje pojmy a termíny, s nimiž pracuje, jak v úvodu, tak ve svých analýzách v kapitolách „Labuť ve finské lidové slovesnosti“ a především pak v kapitolách následujících, „Antická kultura a Finsko 19. století. Labuť v poezii J.L.Runeberga a Aleksise Kiviho“, „Tuonelská labuť“, „Labuť v poezii Eina Leina“ a „Symbolistické labutí básně Otto Manninena a Aarniho Kouty“. V těchto kapitolách se projevuje diplomantova schopnost formální analýzy poezie, která však nikde není samoučelná, ale slouží vždy interpretaci a potažmo i badatelskému záměru celé práce. Jen na okraj lze poznamenat, že větší pozornost by si v rámci zaměření práce zasloužila problematika mimese a mimetičnosti, jednoho ze základních pojmů v literatuře a umění vůbec, relevantního a kontroverzního především v souvislosti s uměleckými směry, jimiž se práce zabývá: svébytnou finskou verzí romantismu a symbolismu/dekadence. Diplomant používá pojem „mimetický“ bez bližšího vymezení podle všeho především ve smyslu realistické mimese (jak jej ve svých studiích zabývajících se problematikou labutí používá i Pirjo Lyytikäinen). Na str. 96 diplomant uvádí, že „[v kontrastu s Leinem] u J. L. Runeberga je popis přírody a jejích obyvatel v duchu romantické tradice mimetický“. V daném kontextu a v kontrastu s Leinem lze s tímto tvrzením souhlasit, byla by zde však na místě alespoň stručná zmínka či poznámka, která by zabránila případnému nedorozumění ohledně vztahu romantismu a (literární) mimese.

Za vrcholy práce považuji diplomantovy postřehy o poezii Aleksise Kiviho a kapitolu o Einu Leinovi, v níž Michal Švec citlivě vystihl rozmanitost symboliky labutě v Leinově tvorbě na základě vynikající formální, intertextuální (intertextuální vztahy v rámci Leinovy vlastní tvorby, propojení s finskou lidovou slovesností, finskou i evropskou literaturou) i kontextuální analýzy prokázal nevšední schopnost práce s primárním a sekundárním materiálem i schopnost syntézy, originálního myšlení a tvůrčího přístupu k pramenům a materiálu všeho druhu, který se projevil mj. v diplomantově vlastním nástinu jednotlivých okruhů, do nichž je možno zařadit Leinovy strategie v pojetí labutě. Obdobné schopnosti, které vykazuje, jak již bylo naznačeno výše, celá práce, včetně badatelsky relevantních závěrů, obsahujících nové poznatky, nebývají často doprovázené tak vysokou mírou pečlivosti při dokumentaci použitých pramenů (jejichž soupis zaujímá přes 10 stran!), jak je tomu v posuzované práci, která je navíc i po jazykové stránce na vysoké úrovni. Diplomantova schopnost zacházet krásně s češtinou je patrná i v jeho vlastních překladech analyzovaných textů.

Lze si jen přát, aby Michal Švec ve svém zájmu o tuto problematiku (a o bádání v oblasti finské literatury obecně) vytrval, aby toto pojednání nezůstalo v rámci oboru jeho labutí písní, ale předzvěstí věcí příštích. Ze všeho výše uvedeného vyplývá návrh hodnocení víc než jasně: navrhuji ohodnotit diplomovou práci Michala Švece známkou výborně – s politováním, že v české stupnici neexistují možnosti dodatků typu *cum laude*, kterými některé univerzitní systémy hodnocení umožňují oponentům ocenit nadprůměrnou kvalitu práce.

V Kolíně nad Rýnem 19. června 2012

Doc. Dr. Viola Parente-Čapková
School of History, Culture and Arts Studies
20014 University of Turku
Finland